

THE IMAGE OF ROMANIAN PENITENTIARIES FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL INSTITUTIONS*

Cristina Ilie, Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: The obligation to respect the rights of persons detained in the penitentiaries from Romania is imposed by the national legislation, but also by the international and European laws. However, analyzing reports issued by the Council of Europe Commissioner for Human Rights, by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment Punishment, by the Association for the Defense of Human Rights in Romania – the Helsinki Committee and the conclusions of the European Court of Human Rights in cases concerning detention system in Romania, we can notice the outlining of a negative image of the prison system in our country, because many of these reports highlights elements of infringement for prisoners' rights. The detention system in Romania is characterized by features such as overcrowding in penitentiaries, lack of access to hygiene or improper treatment of health problems.

Keywords: penitentiary system, Romania, detention conditions.

Introducere

Deținuților trebuie să li se respecte drepturile precum oricărei alte persoane, luându-se în considerare, desigur, limitele impuse de regimul detenției și de dispozițiile hotărârilor judecătorești.

Atunci când dezbatem subiectul ”drepturilor omului” ne referim la drepturile inerente oricărei ființe umane și impuse prin documentele emise de instituțiile internaționale, pornind de la Declarația Universală a Drepturilor Omului emisă de Organizația Națiunilor Unite în 1948 și de la Convenția Europeană a Drepturilor Omului emisă de Consiliul Europei în 1950 și ajungând la actele normative ale fiecărui stat. Aceste drepturi aparțin oricărei persoane și ele sunt indivizibile, interconectate și interdependente.

În sensul respectării drepturilor persoanelor deținute, considerate ca aparținând categoriilor grupurilor vulnerabile, la nivel internațional, european și național au fost impuse o serie de standarde, care oferă certitudinea tratării acestora în mod corect și just.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, la nivel internațional au avut loc importante reforme în domeniul sistemului de detenție.

Astfel, odată cu aprobarea Regulilor Standard Minime pentru Tratamentul Deținuților, aprobate de Organizația Națiunilor Unite în 1955 și a Regulilor Standard Minime pentru Tratamentul Deținuților, aprobate de Consiliul Europei în 1973, politicile penale și cele privind sistemul penitenciar în statele membre, au fost influențate de standardele conținute de aceste reglementări.

La nivel european, dinamica schimbărilor sociale și nivelul tot mai crescut de dezvoltare a problemicii drepturilor omului, a determinat elaborarea unui număr considerabil de norme, în principal recomandări, dintre care, cea care a determinat cele mai importante schimbări este Recomandarea Rec(2006)2.

Documente legislative care au impact asupra sistemului de detenție

În anul 1955, la Geneva, au fost adoptate în cadrul Primului Congres al Națiunilor Unite pentru Prevenirea Criminalității și Tratamentul Infractorilor, ”Regulile Standard Minime ale Națiunilor Unite pentru Tratamentul Deținuților” (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners). Acest document a fost aprobat de Consiliul Economic și Social prin Rezoluția 663 C(XXIV) din 1957 și Rezoluția 2076(LXII) din 1977 și promovează

principiile și bunele practici în domeniul managementului instituțiilor de detenție și al tratamentului deținuților. Principiul de bază al acestor reguli este cel al nediscriminării, astfel fiind precizat faptul că nu se va face ”nicio discriminare pe motiv de rasă, culoare, gen, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, proprietate, naștere sau orice alt statut”(Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1955: 1).

În cadrul primei părți a acestui document, se regăsesc Regulile de aplicare generală și sunt descrise condițiile de care instituțiile penitenciare trebuie să țină cont:

- Deținerea registrului conținând informații despre persoanele încarcerate;
- Condițiile separării deținuților în funcție de gen, vârstă (minori/adulți), dosar penal, motivul detenției, precum și necesitățile tratamentului;
- Întreținere (este recomandată ocuparea unei celule de către o singură persoană; curățenia în locul de încarcerare; iluminarea adecvată a celulelor, etc.);
- Igiena personală (menținerea aspectului compatibil cu respectul de sine);
- Îmbrăcămintea și lenjeria de pat (trebuie să fie curate și păstrate în condiții decente);
- Hrana (trebuie respectate orele, hrana trebuie să aibă valoare nutritivă adecvată pentru sănătate și apa trebuie să fie potabilă);
- Exercițiile fizice și sportul (minim o oră de exerciții fizice și sport în aer liber);
- Serviciile medicale (obligativitatea existenței a minim un punct de deservire medicală; persoanele bolnave, care au nevoie de un tratament special, trebuie să fie transferate în instituții specializate; etc);
- Disciplina și pedeapsa (interzicerea pedepselor degradante și inumane, etc.);
- Instrumentele de constrângere (interzicerea folosirii unor instrumente precum cămășile de forță, lanțurile sau cătușele, etc.);
- Informații pentru deținuți și plângerile din partea lor;
- Contactul cu lumea din exterior (programul de vizite al familiei, prietenilor, etc.);
- Cărțile (obligativitatea existenței unei biblioteci);
- Religia (invitarea sau angajarea unui preot);
- Păstrarea proprietății deținutului (banii, lucrurile de preț și alte obiecte aparținând deținutului trebuie să fie păstrate, sub inventar, într-un loc sigur și restituite în momentul eliberării);
- Notificările privind decesul, boala, transferul (dreptul familiei de a fi informată în legătură cu cazurile de deces, boală sau transfer a persoanei deținute și dreptul deținutului de a fi informat în cazul bolii sau decesului unei rude apropiate și chiar de a vizita aceste persoane în condiții speciale);
- Transferul deținuților (apărarea persoanei transferate de insulte, publicitate și folosirea unor mijloace de transport care să fie dotate corespunzător, astfel încât să nu creeze greutate fizice);
- Personalul instituțional (personal selectat astfel încât să îndeplinească condițiile corespunzătoare muncii pe care trebuie s-o presteze, etc);
- Inspecția (necesitatea unor inspecții regulate ale instituțiilor penale, realizate de inspectori calificați în acest domeniu) (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1955: 1-9).

Un alt document care a influențat domeniul detenției la nivel mondial este Convenția împotriva Torturii sau altor Tratamente sau Pedepse Crude, Inumane sau Degradante (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 39/46 din 1984 și intrată în vigoare la data de 26 iunie 1987. Conform articolului 1 din Convenție, prin tortură de înțelege ”orice fel de act ce poate provoca unei persoane, cu intenție, o durere sau o suferință puternică, psihică sau fizică, în special cu scopul de a obtine

de la respectiva persoană sau de la o terță persoană, informații sau declarații, de a o pedepsi pentru un fapt pe care aceasta sau o terță persoană l-a înfăptuit sau este banuită că l-ar fi comis, de a o intimida sau de a face presiuni asupra persoanei sau terței persoane, sau pentru orice alt motiv care are la bază o formă de discriminare, indiferent care ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau astfel de suferințe sunt cauzate de un agent al autorității publice sau de orice persoană ce acționează cu titlu oficial sau la instigare sau cu consimțământul expres sau tacit al unor astfel de persoane. Acest termen nu se referă la durerea sau suferințele ce rezultă exclusiv din sancțiuni legale, inerente acestor sancțiuni sau ocazionate de ele” (art. 1, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1984: 1). Prin această Convenție se instituie totodată un Comitet împotriva Torturii ale cărui funcții sunt definite în același document (art. 17, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1984: 5-6).

La nivel european, luând în considerare situația de fapt existentă în regiune, Consiliul Europei a adoptat în anul 1973, prin Rezoluția (73)5, Regulile Standard Minime pentru Tratatamentul Deținuților, care reprezintă o reiterare a regulilor adoptate de Organizația Națiunilor Unite în 1955.

După anul 1973, au fost emise mai multe Recomandări la nivel European, precum: Recomandarea R(75)25 privind munca în penitenciare, Recomandarea R(76)10 privind unele măsuri alternative la pedeapsa închisorii; Recomandările R (79)14 și R (82)16 privind liberarea din penitenciare.

În anul 1987, Comitetul de Miniștri, odată cu lărgirea numărului de state membre, a adoptat prin Recomandarea nr. R(87)3, Regulile Europene pentru Penitenciare, care au reformulat parțial Regulile Standard Minime pentru Tratatamentul Deținuților, aprobate prin Rezoluția (73)5, luând în considerare importanța stabilirii unor principii și scopuri comune în cadrul politicilor penale ale statelor europene (European Prison Rules, 1987: 1).

Din anul 1987, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, a adoptat un număr semnificativ de Recomandări în domeniul sistemului de detenție, astfel:

- Recomandările R(88)13 și R(92)18 privind aplicarea Convenției referitoare la transferul persoanelor condamnate ;
- Recomandările R(89)12 și R(2003)20 privind educația în penitenciare;
- Recomandarea nr. R(92)16 privind regulile europene vizând sancțiunile și măsurile comunitare;
- Recomandarea nr. R(93)6 privind închisoarea și aspectele privind închisoarea și aspectele criminologice ale controlului bolilor transmisibile, inclusiv SIDA și alte aspecte privind sănătatea populației penitenciare;
- Recomandarea nr. R(97)12 privind personalul implicat în implementarea sancțiunilor și a măsurilor;
- Recomandarea nr. R(98)7 privind aspecte etice și organizatorice ale asistenței medicale în penitenciare;
- Recomandarea nr. R(99)22 privind supraaglomerarea din penitenciare și inflația populației penitenciare;
- Recomandarea Rec(2000)22 privind implementarea regulilor europene vizând sancțiunile și măsurile comunitare;
- Recomandarea Rec(2003)22 privind eliberarea condiționată;
- Recomandarea Rec(2003)23 privind managementul de către personalul penitenciar a condamnarilor pe viață și a celor de lungă durată;
- Recomandarea Rec(2006)2 privind Regulile din Penitenciarele Europene (Council of Europe, 2006: 102-103).

Trebuie menționat faptul că, începând cu anul 1990, Comitetul pentru Prevenirea Torturii și Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, a realizat de mai multe ori

vizite în statele membre, publicând rapoarte în ceea ce privește condițiile de detenție și emițând totodată recomandări.

De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a admis și judecat tot mai multe dosare având cauze ce vizează încălcarea drepturilor persoanelor deținute.

La nivelul României, regimul de detenție este reglementat de o multitudine de acte normative, începând cu Constituția, Codul Penal, Codul de Procedură Penală, Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal și continuând cu aproximativ o sută de alte legi, hotărâri ale Guvernului, ordonanțe de ale Guvernului, ordine ministeriale, decizii ale directorului general al Administrației Naționale a Penitenciarelor, nomenclatoare și instrucțiuni.

Se pare că, toate aceste acte normative enunțate, subliniind faptul că sunt doar o parte din normele ce reglementează acest sistem, nu au reușit să aibă rezultatele scontate. În rapoartele emise de instituțiile internaționale se evidențiază o mare problemă și anume supraaglomerarea din penitenciare, de aici rezultând o serie de alte repercursiuni precum igiena precară, limitarea resurselor de hrană, spațiul restrâns pentru vizite, probleme în sistemul de educație și muncă organizat în penitenciare. Astfel cum se remarca în cadrul celei de-a XII-a Conferințe a Administrațiilor Penitenciare Europene, supraaglomerarea nu este o consecință a creșterii nivelului de criminalitate, ci mai degrabă este o repercursiune a modificărilor introduse în sistemele penale, multe state mărinnd numărul de infracțiuni din legislația penală sau perioadele de detenție.

O rezolvare a acestei probleme va fi posibilă doar în cazul unei reforme în sistemul penal, prin adoptarea unei legi penale mai blânde (Kalinin, 2002). Chiar și Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei promovează sistemele alternative la pedeapsa cu închisoarea, considerând această practică ca fiind o soluție pentru problema supraaglomerării din penitenciare și pentru consecințele acesteia, care sunt inacceptabile pentru faptul că nu protejează deținuții de tratamente inumane și degradante (Council of Europe, Parliamentary Assembly: 2013: 1).

Situația sistemului de detenție din România

Raportul emis în 2014 de Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki, care prezintă starea detenției pentru anul 2013 în România, indică fragile îmbunătățiri ale condițiilor existente în penitenciare, dar cu toate acestea, principala problemă a sistemului de detenție din țara noastră rămâne supraaglomerarea și totodată calitatea precară a asistenței medicale (APADOR-CH, 2013: 10).

Calculul suprafeței aferente unei persoane aflate în detenție, ar trebui să se realizeze, conform recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, luându-se în considerare un standard de 4m² pentru cazarea în comun și de 9m² pentru cazarea individuală.

Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal și Ordinul 433/2010 pentru aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate din România, prevăd pentru persoanele deținute, încadrate în regimul închis sau de maximă siguranță, cel puțin o suprafață de 4m², iar pentru persoanele încadrate la regimul semideschis sau deschis, pentru minori, tineri și pentru arestații preventivi, un volum de 6m³ aer (Ordinul 433/2010, art. 1, alin. 3).

Conform Raportului ANP din 2014, ce cuprinde datele valabile pentru 31.12.2013, rezultă că, aplicând acești indicatori naționali la infrastructura existentă, se înregistrează un deficit de 4.055 de locuri de cazare, în scădere față de anii anteriori (6.248 locuri pentru 2011) (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2011: 7; Administrația Națională a Penitenciarelor, 2013: 7).

Dacă s-ar lua în considerare standardele impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului și de Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, de minim 4m², atunci deficitul ar fi de 14.383 de locuri de cazare (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2013: 7).

Conform Raportului ”SPACE I–Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations. Survey 2012” elaborat pentru Comisia Europeană, emis la 28.04.2014 și conținând date valabile la nivelul anului 2012, în România erau 26.821 locuri de cazare în sistemele de detenție, calculate la o suprafață de 4m² pentru fiecare persoană, înregistrându-se o supraaglomerare de 118,9 persoane pentru 100 de locuri (Aebi & Delgrande, 2014: 49-56).

Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) a emis până în prezent 9 rapoarte referitoare la sistemul de detenție din România, în urma vizitelor efectuate în țara noastră în anii: 1995/ 1999/ 2001/ 2002/ 2003/ 2004/ 2006/ 2009 și 2010. Din nefericire pentru statul român, rapoartele emise de CPT nu au fost favorabile, concluzionându-se faptul că, în majoritatea cazurilor condițiile din spațiile de deținere pot fi prezentate ca fiind degradante și inumane. Se atrage totodată atenția asupra igienei precare, a lipsurilor din sistemul medical și a spațiului de cazare din penitenciare care ajunge în unele penitenciare la o suprafață cuprinsă între 0.6m² și 1.5m².

Ultimul raport al CPT, cel din anul 2010, a reținut situații negative multiple, vizând condițiile de cazare, violența între deținuți, relele tratamente aplicate minorilor, vizitele pentru minori, actul medical, hrana, etc. De aceea s-a elaborat un instrument de evaluare, cu ajutorul căruia să se poate monitoriza evoluția sistemului de detenție (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2010: 24).

În urma vizitei efectuate de comisarul Consiliului Europei pentru Drepturile Omului în anul 2002 în România, acesta a evidențiat existența unei situații alarmante în cadrul penitenciarelor din țara noastră, constatând o rată medie de ocupare de 137%, situația fiind tragică în unele penitenciare unde această rată se apropia de 200%. În anii următori vizitei efectuate, s-a monitorizat evoluția României, în sensul identificării progreselor realizate și al aplicării recomandărilor efectuate. În raportul corespunzător perioadei 2002-2005, comisarul Consiliului Europei pentru Drepturile Omului, a cochetat faptul că situația din țara noastră a rămas dificilă, în pofida faptului că au fost depuse diligențe pentru a se remedia situația. S-au descris condițiile din anumite penitenciare ca fiind jalnice din toate punctele de vedere: supraaglomerație, infrastructura învechită, servicii medicale inadecvate.

În domeniul respectării drepturilor omului conform Convenției Europene a Drepturilor Omului, analiza se poate realiza din perspectiva hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Chiar în rapoartele de activitate ale Administrației Naționale a Penitenciarelor începând cu anul 2010, putem regăsi o evidență a hotărârilor CEDO prin care România este condamnată din cauza condițiilor de detenție improprii. Majoritatea cauzelor se întemeiază pe încălcarea articolului 3 din Convenție.

În anul 2010 se regăseau 32 de sentințe ale CEDO în care România a fost condamnată pentru precaritatea condițiilor de detenție, astfel că, statul român trebuia să plătească 230.470 Euro și 10.000 Franci elvețieni, care reprezintă prejudiciul moral al reclamantilor și cheltuielile de judecată (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2010: 24). În anul 2011, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat 19 hotărâri privitoare la condițiile detenției din țara noastră, iar statul român a fost obligat să achite despăgubiri în valoare de 278.615 Euro (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2011: 8). În 2012, CEDO a pronunțat 10 hotărâri prin care condamna statul român pentru încălcarea drepturilor deținuților, fiind obligat la plata sumei de 119.950 Euro (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2012: 8). În decursul anului 2013, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat țara noastră pentru starea detenției prin intermediul a 32 de hotărâri judecătorești,

și prin impunerea obligației de a achita despăgubiri în valoare de 221.819 Euro (Administrația Națională a Penitenciarelor, 2013: 8).

Studiind totalitatea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, putem desprinde adevărate tablouri care ilustrează complet starea sistemului de detenție din România. Sunt reprezentative spețe precum cazul Iacov Stânciu împotriva României (Cererea nr. 35972/05), cauza Necula împotriva României (Cererea nr. 33003/11) sau cazul Mihăilă împotriva României (Cererea nr. 66630/10). În motivarea deciziilor, instanța a descris laborios toate aspectele specifice fiecărei spețe, analizând situația de fapt și de drept, fondându-și argumentația pe informațiile rapoartelor emise de instituțiile naționale și internaționale, și astfel creionând o imagine detaliată și complexă a sistemului de detenție din România.

Din nefericire, imaginea conturată sistemului românesc de detenție, este una negativă, caracterizată prin elemente precum: suprapopularea, asistența medicală precară, lipsa de acces la igienă, condiții improprie de cazare, hrană necorespunzătoare, etc.

Concluzii

Cu toate că legislația internațională, europeană și cea națională impun reguli ce trebuie urmărite cu strictețe în domeniul detenției, pentru a nu exista riscul încălcării drepturilor persoanelor private de libertate, analizând rapoartele emise de instituțiile naționale și internaționale, precum și hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, putem concluda faptul că în prezent, sistemul de detenție din România se află încă într-o perioadă de tranziție, confruntându-se cu numeroase probleme, care pornesc de la cele de ordin financiar și au repercursiuni asupra condițiilor generale din închisorile și penitenciarele românești. Cu toate că se depun eforturi considerabile în sensul redresării minusurilor existente în acest domeniu, se pare că și în prezent imaginea schițată de instituțiile expuse anterior este una defavorabilă. În sensul redresării acestei situații, trebuie efectuate îmbunătățiri în sistem, în primul rând în infrastructură, însemnând extinderea spațiilor locative, ameliorarea condițiilor din actualele locuri de încarcerare din punct de vedere al igienei, mobilierului, tâmplăriei și apoi în cadrul serviciilor oferite, punând cu precădere accent pe îmbunătățirea calității serviciilor medicale.

*Acknowledgment: ”This work was supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133255, Project ID 133255 (2014), co-financed by the European Social Fund within the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007-2013”.

Bibliografie:

- Administrația Națională a Penitenciarelor (2010). *Bilanț 2010*. Accesat la 15.04.2014: <http://anp.gov.ro/documents/10180/18750/BilantANP2010.pdf/20689442-acfe-4a58-8bd6-01204898fed6> .
- Administrația Națională a Penitenciarelor (2011). *Document de politică publică privind îmbunătățirea condițiilor de detenție*. Accesat la 10.04.2014: <http://www.cpt.coe.int/documents/rom/2011-32-inf-fra-annexe2.pdf> .
- Administrația Națională a Penitenciarelor (2012). *Raport de activitate 2012*. Accesat la 11.04.2014: <http://anp.gov.ro/documents/10180/18750/Bilant+ANP+2012/6818a833-3b2e-4af4-8e08-e98f5f354520> .
- Administrația Națională a Penitenciarelor (2013). *Raport de activitate ANP 2013* . Accesat la 10.04.2014: <http://anp.gov.ro/documents/10180/2256331/Bilant+ANP+2013+Rom.pdf/16418a7b-9258-4f2d-9320-1baea7a7f61f> .
- Aebi, M.F., Delgrande, N. (2014). *SPACE I – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations. Survey 2012*. Strasbourg: Council of Europe

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (2013). *Raport 2013, privind Activitatea Asociației pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki*. Accesat la 20.04.2014:

<http://www.apador.org/wp-content/uploads/2014/04/Raport-APADOR-CH-2013.pdf> .

Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, Vizite oficiale. Accesat la 02.05.2014:

<http://www.cpt.coe.int/en/visits.htm> .

Convenția împotriva Torturii sau altor Tratamente sau Pedepse Crude, Inumane sau Degradante (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment). Accesat la 02.05.2014:

<http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cat.pdf> .

Convenția Europeană a Drepturilor Omului (European Convention on Human Rights/ Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms). Accesat la 03.05.2014:

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf .

Council of Europe (2006). *European Prison Rules*. Strasbourg: Council of Europe Publishing House.

Council of Europe, Parliamentary Assembly (2013). *Promoting alternatives to imprisonment*. Accesat la 01.05.2014:

http://www.assembly.coe.int/Communication/ajdoc02_2013.pdf .

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Iacov Stânciu împotriva României (Cererea nr. 35972/05), Accesat la 09.05.2014:

http://www.judecat.ro/jurisprudenta_cedo/1000041_Cauza_IACOV_STANCIU_impotriva_ROMANIEI_nr_35972_05_Hotarare_din_10_iulie_2012 .

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Necula împotriva României (Cererea nr. 33003/11), Accesat la 09.05.2014:

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#%22itemid%22:\[%22001-140930%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#%22itemid%22:[%22001-140930%22]}) .

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Mihăilă împotriva României (Cererea nr. 66630/10), Accesat la 09.05.2014:

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#%22itemid%22:\[%22001-140749%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#%22itemid%22:[%22001-140749%22]}) .

Declarația Universală a Drepturilor Omului. (Universal Declaration of Human Rights). Accesat la 27.04.2014:

http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Declaratia_Universala_a_Drepturilor_Omului.pdf .

Kalinin, Y. (2002) *The Russian Penal System: Past, Present and Future*, Londra, ICPS.

Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. Accesat la 02.05.2014:

<http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=w7Fc9pTwSyk%3D&tabid=2604> .

Ordinul nr. 433/2010 pentru aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate. Accesat la 09.05.2014:

http://www.dreptonline.ro/legislatie/ordin_433_2010_norme_minime_obligatorii_conditii_cazare_persoane_private_libertate.php .

Recomandarea nr. R(88)13 Comitetului de Miniștri către statele membre privind aplicarea Convenției referitoare la transferul persoanelor condamnate (Recommendation No. R(88)13 of the Committee of Ministers to the Member States concerning the practical application of the convention on the transfer of sentenced persons). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=609292&SecMode=1&DocId=698096&Usage=2> .

Recomandarea nr. R(92)18 Comitetului de Miniștri către statele membre privind aplicarea Convenției referitoare la transferul persoanelor condamnate (Recommendation No. R(92)18 of the Committee of Ministers to the Member States concerning the practical application of the convention on the transfer of sentenced persons). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=574849&SecMode=1&DocId=605144&Usage=2> .

Recomandarea nr. R(89)12 privind educația în penitenciare (Recommendation No. R (89) 12 on education in prison). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=593350&SecMode=1&DocId=656296&Usage=2> .

Recomandarea nr R(2003)20 privind educația în penitenciare (Recommendation No. R (2003) 20 on education in prison). Accesat la 08.05.2014:

http://www.epea.org/uploads/media/Recommendation_2003_20.pdf .

Recomandarea nr. R(92)16 privind regulile europene vizând sancțiunile și măsurile comunitare (Recommendation No. R (92) 16 on the European rules on community sanctions and measures). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=574882&SecMode=1&DocId=605174&Usage=2> .

Recomandarea nr. R(93)6 privind închisoarea și aspectele privind închisoarea și aspectele criminologice ale controlului bolilor transmisibile, inclusiv SIDA și alte aspecte privind sănătatea populației penitenciare (Recommendation No. R (93) 6 concerning prison and criminological aspects of the control of transmissible diseases including Aids and related health problems in prisons). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=577651&SecMode=1&DocId=611564&Usage=2> .

Recomandarea nr. R(97)12 privind personalul implicat în implementarea sancțiunilor și a măsurilor (Recommendation No. R (97) 12 on staff concerned with the implementation of sanctions and measures). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=566770&SecMode=1&DocId=574846&Usage=2> .

Recomandarea nr. R(98)7 privind aspecte etice și organizatorice ale asistenței medicale în penitenciare (Recommendation No. R (98) 7 concerning the ethical and organisational aspects of health care in prison). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=530914&SecMode=1&DocId=463258&Usage=2> .

Recomandarea nr. R(99)22 privind supraaglomerarea din penitenciare și inflația populației penitenciare (Recommendation No. R (99) 22 concerning prison overcrowding and prison population inflation). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=538633&SecMode=1&DocId=412108&Usage=2> .

Recomandarea Rec(2000)22 privind implementarea regulilor europene vizând sancțiunile și măsurile comunitare (Recommendation Rec(2000)22 on improving the implementation of the European rules on community sanctions and measures). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=388373&Site=CM> .

Recomandarea Rec(2003)22 privind elaborarea condiționată (Recommendation Rec(2003)22 on conditional release (parole)). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=70103> .

Recomandarea Rec(2003)23 privind managementul de către personalul penitenciar a condamnărilor pe viață și a celor de lungă durată(Recommendation Rec(2003)23 on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=75267&Site=COE> .

Recomandarea Rec(2006)2 privind Regulile din Penitenciarele Europene (Recommendation Rec(2006)2 on the European Prison Rules). Accesat la 08.05.2014:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747> .

Regulile Europene pentru Penitenciare (European Prison Rules, Recommendation No. R (87) 3). Accesat la 04.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1977676&SecMode=1&DocId=692778&Usage=2> .

Regulile Standard Minimale ale Națiunilor Unite pentru Tratatamentul Deținuților (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners). Accesat la 05.05.2014:

http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_Standard_Minimum_Rules_for_the_Treatment_of_Prisoners.pdf .

Regulile Standard Minimale ale Consiliului Europei pentru Tratatamentul Deținuților (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, Resolution (73) 5). Accesat la 06.05.2014:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=588982&SecMode=1&DocId=645672&Usage=2> .